Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Viite
HE 170/2020 vp

Yhteyshenkilö
Osastolakimies Ida Hellgren

Asia
Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausuntopyyntö

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt maakunnan hallituksen lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Maakunnan hallitus antoi lausunnon valtiovarainministeriölle esityksen valmisteluvaiheessa, ja maakunnan hallituksen näkökulmat käyvät joiltain osin ilmi eduskunnalle annetusta esityksestä.

Maakunnan toimivalta

Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 5 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat maakunnalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja, maakunnalle perittävien maksujen perusteita sekä kunnalle tulevaa veroa.

Myös pelit ja arpajaiset kuuluvat maakunnan lainsäädäntövaltaan. Arpajaisista säädetään arpajaisia koskevassa maakuntalaissa (1966:10) ja Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistys Paf:in tehtävistä Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistystä ja sen toimintaa koskevassa maakuntalaissa (1993:56).

Arpajaisverolain (552/1992) säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan, että arpajaisvero ei olisi huvivero, ja että se, että arpajaisvero lasketaan elinkeinotoiminnan tuotosta ei tarkoittaisi sitä, että arpajaisvero olisi elinkeinovero.

Maakunnan hallituksen arvio on kuitenkin edelleen se, että arpajaisveroa on pidettävä huvi- tai elinkeinoverona, ja että toimivaltakysymystä ei voida pitää lopullisesti ratkaistuna, koska Korkein hallinto-oikeus ei ole arvioinut lainsäädäntövaltaa Ahvenanmaan itsehallintolain 60 §:n mukaisesti.

Silti arpajaisverolakia sovelletaan myös Ahvenanmaalla toimeenpantaviin arpajaisiin. Ahvenanmaalla kannettu arpajaisvero kuitenkin palautetaan Ahvenanmaan maakunnalle vuosittain valtion talousarviosta maksettavalla määrärahalla.

Itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaalla maksettujen arpajaisverojen rahamäärät palautetaan vuosittain Ahvenanmaalle. Ahvenanmaalla kannettu arpajaisvero on tärkeä ja oikeutettu tulo maakunnan talousarviossa. Ahvenanmaan itsehallintolain 44 §:n mukaan maakuntapäivät vahvistaa maakunnan talousarvion.

Esityksen sisältö ja maakunnan hallituksen lausunto

Hallitus on valtion vuoden 2021 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä päättänyt turvata rahapelitoiminnan tuottojen edunsaajille vuotta 2019 vastaavan rahoitustason vuonna 2021. Kompensaatiosta, eli 347 miljoonasta eurosta, 80 miljoonaa euroa rahoitettaisiin alentamalla arpajaisveroa.

Arpajaisverolain 4 §:n 1 momentin mukaan yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista perittävä arpajaisvero on 12 prosenttia tuotosta. Tuotolla tarkoitetaan rahapanosten yhteismäärän ja pelaajille maksettujen voittojen erotusta. Vuoden 2021 verokantaa ehdotetaan alennettavaksi väliaikaisesti 5,5 prosenttiin.

Alennus liittyy siihen, että Veikkaus Oy:n vuoden 2020 ensimmäisen puolivuotiskauden tuoton arvioidaan yhtiön osavuotiskatsauksen mukaan jäävän noin 300 miljoonaa euroa ennakoitua pienemmäksi koronatilanteen takia. Lisäksi vuoden 2021 alussa otetaan käyttöön pakollinen tunnistautuminen peliautomaateilla, minkä arvioidaan laskevan vuosituottoja 150–200 miljoonalla eurolla. Myös kilpailun kiristyminen ulkomaisten peliyhtiöiden takia pienentää tuottoja.

Esityksen tavoitteena on siten Veikkaus Oy:n tuotoista avustuksia saavien tahojen taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen.

Arpajaisverolakia koskeneen esityksen HE 15/1992 vp veroastetta käsittelevän kappaleen mukaan arpajaisvero ei saisi rajoittaa arpajaisten toimeenpanijoiden varainkeruuta yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Arpajaisverolain mukaan siis veroasteen ja varainkeruun yleishyödyllisiin tarkoituksiin tulisi olla tasapainossa. Arpajaisverolain yksinoikeudella toimeenpantavia arpajaisia koskevaa veroastetta sovelletaan kohteen kotimaiseen toimijaan, Veikkaus Oy:hyn ja Paf:iin. Sen takia arpajaisverolakia muutettaessa näiden molempien verosubjektien tilannetta tulisi tarkastella tasavertaisesti eikä arpajaisverotuksen pitäisi perustua pelkästään toisen toimijan tilanteeseen.

Paf:in tuottojen verotusta lasketaan Veikkaus Oy:n verotuksen laskua vastaavassa suhteessa. Tuotot kasvavat arpajaisveron laskua vastaavassa

suhteessa. Sen takia lakiehdotuksella ei ole mitään nettovaikutusta maakunnan talousarvioon. Paf:n tuoton käyttöä säännellään kuitenkin arpajaisia koskevalla maakuntalailla (1966:10), kun taas arpajaisverotuottojen käyttöä ei ole säännelty. Muutoksella siis käytännössä rajoitetaan Ahvenanmaan itsehallintolain 44 §:n mukaista maakuntapäivien budjettivaltaa.

Maakunnan hallitus ei ole tyytyväinen siihen, että myös Ahvenanmaata koskeva arpajaisveropolitiikka perustuu yksinomaan valtakunnan tilanteeseen. Vaikka koronatilanteen vaikutus Paf:in toimintaan on ollut kielteinen, on selvää, että muutoksen tarkoituksena on siirtää valtion tuloja arpajaisverotuloista Veikkauksen edunsaajille valtakunnassa maksettaviin rahapelien tuottoihin. Tämä osoittaa, että elinkeinotoiminnan verotusta koskevan lainsäädäntövallan erottaminen elinkeinotoiminnan sääntelyä koskevasta lainsäädäntövallasta ei ole tarkoituksenmukaista.

Maakunnan hallitus toteaa, että maakunnan hallitus edelleen mieluummin keräisi tuloja arpajaisveroista nykyisellä veroasteella kuin korkeampana tuottona Ahvenanmaan raha-automaattiyhdistys Paf:lta.

Lisäksi maakunnan hallitus edellyttää, että arpajaisveron nykyjärjestelmän väliaikaiset alennukset voitaisiin tulevaisuudessa toteuttaa maakunnan hallituksen aloitteesta myös sen varmistamiseksi, että maakunnan edunsaajien toimintaedellytykset maakunnassa eivät heikentyisi, jos Paf:in tuotto heikkenee.

Ministeri Torbjörn Eliasson

Osastolakimies Ida Hellgren